

Sonja Hukantaival

Megaliitit ja ihmisen puuhakkuus

Suuret kivirakennelmat, megaliitit, ovat olleet useiden Euroopan neoliittisten maanviljely-kulttuurien osa. Kävin huhtikuussa konferenssimatkan yhteydessä parin arkeologiystäväni kanssa tutustumassa Etelä-Englannissa sijaitsevaan Aveburyn megaliittialueeseen. Avebury on erityisesti tunnettu maailman suurimmasta (tunnetusta) kivikehästään, mutta lähistöllä on muitakin suuria rakennelmia. Aveburyn kivikehien lisäksi kävimme katsomassa West Kennet Long Barrow -megaliittihautaa ja sen lähistöllä olevaa Silbury Hill -kumpua. Viimeksi mainitu- tu maakumpu on lähes 40 metriä korkeana suurin esihistoriallisen ihmisen tekemä kumpu- rakennelma Euroopassa. Mainitut rakenteet hallitsevat ympäröivää maaseutumaisemaa todella vaikuttavalla tavalla.

Katsellessani näitä valtavia kiviä, maamassoja ja ojarakennelmia mielessäni pyöri sitkeäs- ti yksi suuri kysymys. Megaliitit ovat toki herättäneet kysymyksiä ihmisten mielissä monen monta kertaa: Ovatko ne jättiläisten rakentamia? Onko niiden alla haltijoiden aarre? Minkä- laista yhteisöä rakennetta valtavat rakennelmat heijastavat? Minkä tyyppisiä uskomuksia niiden rakentamiseen on liittynyt? Kauanko niiden rakentamiseen on mennyt aikaa neoliittisen ajan työkaluilla? Minun mielessäni pyörinyt kysymys oli kuitenkin: miksi? Koska olen erikoistunut uskontoarkeologiaan, voisi ehkä arvella, että olisin kiinnostunut nimenomaan siitä, minkä- laiset uskomukset ovat olleet rakentamisen takana. Kysymys oli kuitenkin tätä perustavan- laatuisempi: Mikä vimma saa meidät ihmiset ryhtymään moiseen maisemanmuokkaukseen? Uskomukset ja uskonnollisuus on tähän liian helppo vastaus, joka herättää pian lisäkysymyk- sen: Miksi uskonto vaatisi tällaista ponnistusta, kun uskontoa voi harjoittaa myös vähemmällä vaivalla?

Toinen seurassani olleista ystäväistäni (paikallinen arkeologi) mainitsi sellaisen kiinnosta- van näkökulman, että ainakin rakennelmien on haluttu olevan pysyviä. Tämä harhautti mie- leni hetkeksi pohtimaan neoliittisen ihmisen aikakäsitystä, mutta pian suurin kysymys palasi entistä sinnikkäämpänä: miksi? Kysymykseni ei myöskään tyytynyt megaliittien rakentajayh- teisöiden mahdollisen ”ylimääräisen” energian, työvoiman ja vapaa-ajan pohdintoihin. Eikä luonnollisesti ole kyse vain megaliiteista, myös muut ihmisen ”tarpeettoman” suuret rakennus- ponnistukset kuuluvat saman kysymyksen sisälle. Ihminen tuntuu olevan loputtoman puuha- kas, vaikka arkikokemus on helposti se, että mieluiten säästäisimme energiaa aina kun mahdol- lista (vai olenko vain itse laiska?). Kysymykseni tulee jäämään ilman vastausta, mutta varmaa on se, että mikään yksinkertaistettu evoluutiobiologinen näkökulma ei tässä auta. Kirjoissa ja verkossa olevien kuvien katselu ei tee yhtä suurta vaikutusta, joten suosittelen lämpimäs- ti näillä (ja muilla vastaavilla) kohteilla vierailua ja omaan mieleen putkahtavien kysymysten maistelua.